Оцінка Звіту Європейської Комісії щодо України 2026 року: динаміка переговорних кластерів, ключові досягнення, загрози та першочергові рекомендації

Аналітичний огляд підготував: Андрій Рудковський

Контекст: Фіксація офіційного прогресу України за Звітом ЄК 2026 року (охоплює період вересень 2025 — вересень 2026 рр.), оцінка стану виконання індикаторів *Ukraine Facility*, МВФ та зобов'язань за Кластером 1 («Fundamentals») та Кластером 4 («Зелений порядок денний та стале з'єднання»).

🏛️ РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА ПЕРЕГОВОРНОГО ДИНАМІЗМУ ТА ПОЛІТИЧНИЙ КОНТЕКСТ

Звіт Європейської Комісії 2026 року підтверджує: переговорний процес про вступ України до ЄС триває, проте він відбувається з чітко вираженою «двошвидкісною» динамікою.

Офіційно переговори вже відкрито за 4 з 6 переговорних кластерів:

- **Кластер 1 (Fundamentals / Основи процесу вступу)**
- **Кластер 2 (Internal Market / Внутрішній ринок)**
- **Кластер 3 (Competitiveness / Конкурентоспроможність)**
- **Кластер 6 (External Relations / Зовнішні зносини)**

Головний висновок звіту: Україна демонструє високі темпи законодавчого та технічного гармонізаційного процесу в секторальних напрямах (цифровізація, енергетика, митниця, зовнішня політика), але водночас наражається на системне гальмування у фундаментальному блоці верховенства права, судової реформи та антикорупційного контролю.

⚖️ РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КЛАСТЕРА 1 «FUNDAMENTALS» (ОСНОВИ ВСТУПУ)

Блок *Fundamentals* є визначальним для всього переговорного треку згідно з принципом ЄС *«Fundamentals First»* (без поступу тут заморожується рух за іншими кластерами).

1. Функціонування демократичних інституцій:

- **Оцінка ЄК:** Загалом стабільне функціонування в умовах воєнного стану.
- **Прогрес:** Позитивно відзначено поступове відновлення трансляцій засідань Верховної Ради України, полегшення доступу журналістів до парламенту та підготовчу роботу до повоєнних виборів.

2. Реформа державного управління (PAR):

- **Оцінка ЄК:** Середній рівень підготовки, добрий прогрес.
- **Прогрес:** Затверджено нові Стратегії реформування державного управління (PAR) та управління публічними фінансами (PFM) на 2026–2030 роки. Ухвалено закон про відновлення конкурсного добору на державну службу.

3. Судова система та фундаментальні права (Розділ 23):

- **Оцінка ЄК:** Між деяким і середнім рівнем підготовки, певний прогрес.
- **Прогрес:** Сформовано кворум ВРП, обрано новий склад Ради суддів та розпочато відбір суддів до Спеціалізованого адміністративного суду. Здійснено цифровізацію виконавчого провадження (Закон № 14005) та запроваджено консолідовану декларацію судді (Закон № 4905-IX).
- **Провали та вузькі місця:**
    - Зберігається критичний дефіцит суддівських кадрів (понад 2 200 вакансій по країні).
    - Законопроєкт № 13165-2 залишив юридичні прогалини перевірки доброчесності та проігнорував обов'язкову перевірку суддів Верховного Суду за участю міжнародних експертів.

4. Боротьба з корупцією:

- **Оцінка ЄК:** Між деяким і середнім рівнем підготовки, певний прогрес.
- **Прогрес:** НАБУ, САП та ВАКС демонструють стійку динаміку у викритті високопосадової корупції.
- **Критичні прострочення та саботаж:**

    - Збереження у Кримінальному процесуальному кодексі п. 10 ч. 1 ст. 284 («правки Лозового»), що дозволяє закривати корупційні справи за строками до вручення підозри.
    - Урядовий проєкт Антикорупційної стратегії подано з вирізаними вимогами щодо незалежного конкурсу на посаду Генерального прокурора (законопроєкт № 15343), реформи ДБР та процесуальної автономії САП.
    - Заблоковано ухвалення законопроєкту № 15569 про автономну експертну службу НАБУ (Індикатор 4.15 *Ukraine Facility* на 124 млн євро).

🌿 РОЗДІЛ 3. КЛАСТЕР 4 «ЗЕЛЕНИЙ ПОРЯДОК ДЕННИЙ ТА СТАЛЕ З'ЄДНАННЯ»

1. Розділ 14 (Транспорт) & Розділ 21 (Мережі TEN-T):

- **Прогрес:** Схвалено Національну транспортну стратегію до 2030 року та Стратегію розбудови прикордонної інфраструктури з ЄС.
- **Провали:** Системно гальмується законопроєкт про ринок залізничного транспорту (розділення оператора інфраструктури та перевізника за Директивою 2012/34/ЄС) та прострочено закон про безпеку руху на залізниці. Відсутній закон про спрощене землевідведення під євроколію 1 435 мм.

2. Розділ 15 (Енергетика):

- **Прогрес:** Добрий рівень підготовки. Ухвалено закон про запобігання зловживанням на оптових енергоринках REMIT (Закон № 3141-IX / № 12087-д).
- **Провали:** Не розв'язано проблему боргової кризи на балансуючому ринку. Подання графіку ліквідації квазіфіскальних витрат (ПСО) відтерміновано МВФ на кінець жовтня 2026 року. Фіксуються спроби КМУ обмежити незалежність Наглядових рад державних енергокомпаній.

3. Розділ 27 (Довкілля та зміна клімату):

- **Прогрес:** Прийнято Закон про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення (Закон № 3855-IX / № 6004-д).
- **Провали:**
    - Прострочено подання оновленого Другого Національно визначеного внеску (НВВ / NDC) до Паризької угоди.
    - Не ратифіковано Кігалійську поправку до Монреальського протоколу (фторовані гази).
    - Відсутній закон під Регламент ЄС про вирубку лісів (EUDR — ризик ембарго на експорт деревини).
    - Не розроблено рамку внутрішньої Системи торгівлі квотами на викиди (ETS — ризик підпадання експорту під мито CBAM).

💳 РОЗДІЛ 4. ЕКОНОМІЧНИЙ, ФІСКАЛЬНИЙ ТА СЕКТОРАЛЬНИЙ СТАТУС (ІНШІ РОЗДІЛИ)

- **Добрий рівень підготовки (Good level of preparation):**
    - **Розділ 10 (Цифрова трансформація та медіа):** Виконано умови для приєднання до єврозони роумінгу «Roam Like at Home».
    - **Розділ 29 (Митний союз):** Прийнято закон про цифрові платформи DAC7 (№ 15111-д) та ухвалено новий Митний кодекс.
    - **Розділи 30 та 31 (Зовнішня політика та безпека):** Дуже високий рівень відповідності заявам та рішенням Ради ЄС.
- **Середній / Помірний рівень (Moderate level of preparation):**
    - **Фіскальний блок (Розділ 16):** Ухвалено Податковий (№ 16051-1) та Митний (№ 15460) закони щодо скасування ПДВ-пільг на міжнародні посилки вартістю до €150 (з 1 липня 2027 р.). Проте МВФ переніс норм-маяки проти дроблення бізнесу через ФОП.
    - **Корпоратизація:** Прийнято Закон № 3585-IX про корпоратизацію державних підприємств за стандартами ОЕСР.
- **Початковий / Певний рівень (Early stage / Some level):**
    - **Розділ 11 (Сільське господарство), Розділ 19 (Соціальна політика) та Розділ 33 (Фінансові та**

бюджетні положення) потребують кардинальної активізації законодавчої роботи.

⚠️ РОЗДІЛ 5. НАСЛІДКИ НЕВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ДЛЯ УКРАЇНИ

Імітація реформ, затягування та спроби провладних кіл обнуляти зобов'язання через кадрові ротації (теза «немає Качки — немає зобов'язань») тягнуть за собою критичні наслідки:

1. **Фінансові штрафи за Регламентом ЄС 2024/792 (Ukraine Facility):** ЕК застосовує механізм автоматичного вирахування:

2. $$\text{Сума траншу} = \text{Базовий транш} - \sum(\text{Вартість простроченого/вихолощеного}$$

3. Кожна прострочена вимога незворотно скорочує макрофінансову допомогу із пакета на 50 млрд євро та ускладнює виділення коштів із розширеного пакета на 90 млрд євро.
4. **Заморожування переговорних кластерів та «Декаплінг»:** Відповідно до правила *Fundamentals First*, Брюссель не відкриватиме нові переговорні блоки. Використовується процедура «декаплінгу» — офіційного відокремлення переговорного треку України від Молдови, яка просувається швидше.
5. **Торговельне обмеження експорту:** Неприйняття екологічного пакета призведе до застосування Євросоюзом вуглецевого мита CBAM проти української металургії та хімії, а також ембарго на вітчизняну деревину та агропродукцію за Регламентом EUDR.
6. **Внутрішньополітичний розрив:** Глибока недовіра суспільства до уряду (73%) та парламенту (76%) у поєднанні з критичною оцінкою корупції (8,6 зі 10 балів) знищує інвестиційний клімат для відбудови державності.

🎯 РОЗДІЛ 6. ПЕРШОЧЕРГОВІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ УРЯДУ ТА ВРУ

1. **Інституційна спадкоємність:** Уряд має підтвердити чинність усіх зобов'язань за «планом Качки-Кос» та Планом *Ukraine*

Facility. Зміна прізвищ у Кабміні не скасовує зобов'язань Держави Україна перед ЄС.

2. **Очищення антикорупційного треку:**
    - Повернути до Антикорупційної стратегії вимоги щодо прозорого конкурсу на посаду Генерального прокурора (законопроєкт № 15343) та реформи ДБР.
    - Ухвалити законопроєкт № 15569 про автономні експертизи НАБУ.
    - Скасувати п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК («правки Лозового»).
    - Запровадити фінансовий моніторинг походження коштів заставодавців у корупційних справах.
3. **Розблокування Кластера 4:**
    - Затвердити кліматичний НВВ (NDC) та ратифікувати Кігалійську поправку.
    - Ухвалити закони під Регламенти EUDR (вирубка лісів) та ETS (торгівля викидами).
    - Проголосувати закони про ринок залізничного транспорту та розбудову євроколії 1 435 мм.

📌 РОЗДІЛ 7. ПІДСУМКОВЕ РЕЗЮМЕ: СЦЕНАРІЇ ТА НАСЛІДКИ НЕВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ДЛЯ УКРАЇНИ

Оприлюднений Звіт Європейської Комісії 2026 року (119 сторінок) чітко засвідчує: **період політичних авансів та декларативних обіцянок остаточно вичерпано**. Збереження ілюзії, що після кадрових ротацій в уряді чи в умовах війни партнери «забудуть» про взяті зобов'язання (зокрема за Планом *Ukraine Facility* чи Спільною заявою), створює загрозу прямого фінансового та євроінтеграційного дефолту.

У разі продовження імітації реформ у фундаментальному блоці *Fundamentals* та секторальних розділах Кластера 4 Україна неминуче зіткнеться з чотирма критичними наслідками:

1. Фінансовий сценарій: Автоматичне скорочення підтримки (До €49,5 млрд фінансового розриву)

- **Механізм штрафів ЄК:** Відповідно до Регламенту ЄС 2024/792 (*Ukraine Facility*), Єврокомісія застосовує інструмент

пропорційного урізання виплат. Кожен невиконаний, прострочений або вихолощений структурний «маяк» (як-от затягування створення незалежної експертної служби НАБУ за законопроєктом № 15569 чи збереження «правок Лозового») вираховується з поточних траншів безповоротно. ukraine-report-2026.pdf

- **Ризик для кредитної допомоги:** Затримки у проведенні реформ та корупційні ризики блокують розблокування ширшого фінансового пакета на €90 млрд, розширеного на оборонний сектор та відбудову.

2. Переговорний сценарій: Заморожування вступу та «Декаплінг» (Decoupling)

- **Принцип «Fundamentals First»:** Доки Україна не забезпечить реальне голосування та впровадження законів щодо очищення судової системи, реформи ДБР, незалежності прокуратури та боротьби з корупцією (Розділи 23 і 24), Євросоюз **офіційно блокуватиме відкриття наступних переговорних кластерів**. ukraine-report-2026.pdf
- **Відокремлення від Молдови:** У Брюсселі стає реальністю сценарій юридичного відокремлення (*decoupling*) переговорного треку Молдови від України. Молдова, яка демонструє високі темпи виконання бенчмарків Кластера 1, рухатиметься до ЄС прискореною процедурою, тоді як Україна залишиться у статусі «замороженого кандидата».

3. Економічний сценарій: Торговельні бар'єри та вуглецеве мито ЄС

- **Застосування CBAM:** Невиконання вимог Розділу 27 (Довкілля) та відсутність внутрішньої Системи торгівлі квотами на викиди (ETS) спричинить автоматичне підпадання українського експорту (металургія, цемент, добрива, електроенергія) під дію європейського вуглецевого мита CBAM, що завдасть мільярдних збитків промисловості.
- **Ембарго за Регламентом EUDR:** Відсутність рамкового закону під Регламент ЄС про вирубку лісів (EUDR — законопроєкт № 15352) призведе до прямої заборони на ввезення до ЄС

української деревини, паперу та меблів через неможливість видачі міжнародних декларацій Due Diligence.

4. Суспільно-політичний сценарій: Криза довіри та підрив відбудови

- **Втрата інвестицій:** Іноземний та вітчизняний бізнес визначають відсутність верховенства права та корупцію більшим ризиком для інвестицій, ніж безпосередній безпековий чинник війни. Відсутність прозорих правоохоронних та судових органів унеможливить залучення приватного капіталу для повоєнної відбудови.
- **Внутрішній розрив:** Збереження високого рівня недовіри до державних інститутів (76% недовіри парламенту, 73% недовіри уряду за даними Центру Разумкова) у поєднанні зі зривом євроінтеграційних очікувань загрожує системною дестабілізацією внутрішньої стійкості держави.

🎯 ГОЛОВНИЙ ВИСНОВОК

Звіт Єврокомісії 2026 року є останнім попередженням для української влади. Модель **«декоративного голосування фасадних актів при збереженні схем і саботажі імплементації»** більше не працює.

Єдиним способом зберегти макрофінансову підтримку, уникнути економічної ізоляції та прискорити рух до ЄС є **негайне повернення до суворого виконання всіх бенчмарків Кластера 1 («Fundamentals») та Кластера 4 («Зелений порядок денний»)**. Спроби обдурити партнерів коштують Україні не лише втрачених мільярдів євро, а й стратегічного майбутнього в Європейському Союзі.